

Yhden illan juttuja

Ajatuksia koristautumisesta, arvosta ja väliaikaisuudesta

Pihlajamäki

Yhden illan juttuja

Ajatuksia koristautumisesta, arvosta ja väliaikaisuudesta

Lahden ammattikorkeakoulu - Muotoiluinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Korumuotoilun pääaine

Opinnäytetyö AMK
Kevät 2017
Mikaela Wassmund

Ohjaavat opettajat Mika Heinonen ja Heli Kauhanen
Opponentti Ulla Putkonen

Tiivistelmä

Opinnäytetyössä selvennetään ihmisen suhdetta koristautumiseen ja koruun. Lisäksi pohditaan koruun perinteisesti liitettyjä arvoja sekä niistä irtaantunutta korua. Opinnäytetyön lähteinä on käytetty koruihin ja koristautumiseen liittyvän kirjallisuuden lisäksi filosofisia kirjoituksia taiteesta ja estetiikasta. Kirjallisen osan tarkoituksena on selventää koruun liittyviä perinteitä ja johdatella lukijaa kohti avarampaa korukäsitettä.

Opinnäytetyöhön kuuluvissa valokuvateoksissa on tarkoituksena venyttää koruun liittyviä määritelmiä ja herättää ajatuksia siitä, miten monimuotoinen käsite koru voi olla.

Avainsanat: koristautuminen, koru, korutaido, keho, hetkellisyys, aineettomuus, arvot

Abstract

The focus of this thesis is to clarify the relationship of human nature towards ornamenting the body. An aim is also to lighten up the traditions of jewellery in order to open a wider view towards contemporary jewellery. The references used in this work are publications of body art and jewellery as well as philosophical writings about art and aesthetics.

The photographs that are a part of this thesis are stretching the definitions of the usual. They awake thoughts about how to define and broaden the term jewellery.

Keywords: jewellery, contemporary jewellery, body, temporary, immaterial, values

Sisällys

Johdanto	5
1. Ihmisen tarve muokata ihoaan	6
1.1 Koru koristautumisvälineenä	9
2. Koruun länsimaissa sidotut arvot	11
2.1 Arvon subjektiivisuus ja määrittelyn ongelma	13
2.2 Koru pysyvyyden symbolina	15
2.3 Koru taloudellisena statuksena	17
3. Korun suhde kehoon	19
4. Perinteisistä arvomääreistä vapautettu koru	21
4.1 Väliaikaisuus ja katoavaisuus korussa	24
4.2 Korujen dokumentointi	26
5. Oma prosessi – ajatuksia aiheesta	29
5.1 Hetkellisyys ja muutos korussa	30
5.2 Teosten lähtökohdat	31
5.3 Visuaalinen kokonaisuus	31
5.4 Korujako?	32
6. Valmiit teokset	34
Lopuksi	38
Lähteet	39

Johdanto

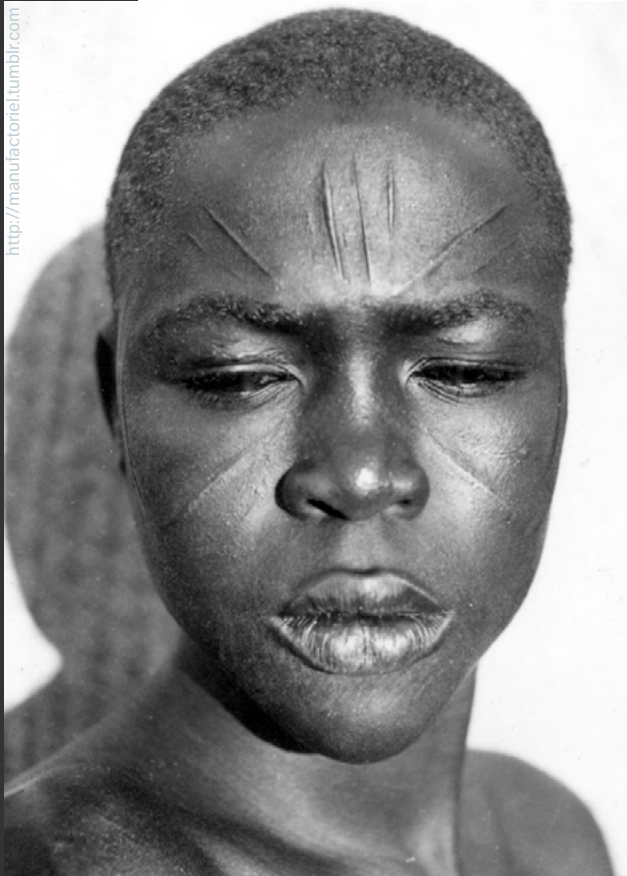
Koristautuminen on inhimillistä ja se on ikään kuin kirjattu osaksi ihmisyyttä. Opinnäytetyössäni halusin tutkia tätä koristautumisen tarvetta ja selventää korun paikkaa sen osana.

Kirjallisuuden avulla kävin läpi erilaisia koristautumisen muotoja sekä tutustuin koruun liitettyihin määritelmiin ja mielikuviin. Lisäksi luin filosofisia pohdintoja arvosta ja estetiikasta.

Tämän pohjatyön tarkoituksena on luoda ymmärrystä, jonka avulla on mahdollista avartaa sekä omaa että vallalla olevaa korukäsitystä. Työssäni tuon esille vaihtoehtoisia määritelmiä korun perinteisille arvoille ja käytän näitä oman työskentelyprosessini lähtökohtina.

Opinnäytetyöhöni liittyvä teossarja kyseenalaistaa korun. Sen tarkoituksena on herättää kysymyksiä siitä, miksi ja millaisia taustoja vasten arvotamme näkemäämme. Yhteistyössä valokuvaaja Miikka Pihlajamäen kanssa tehdyt teokset yhdistävät irrallisia elementtejä, jotka lopullisissa valokuvissa muodostavat kokonaisuuden, jota voitaneen myös kutsua korutaiteeksi. Opinnäytetyöni tavoitteena on herättää ajatuksia ja avartaa näkemystä siitä, mikä koru on ja mikä se mahdollisesti voisi olla.

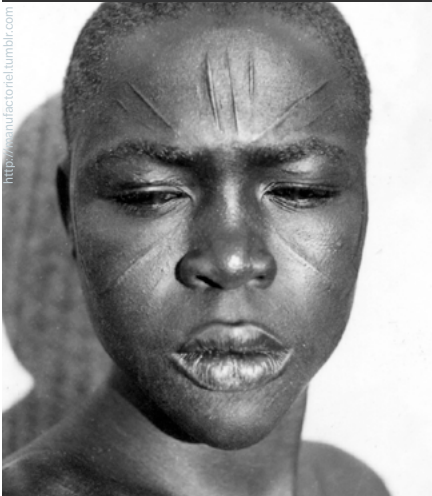

1. Ihmisen tarve muokata ihoa

Koristautumisen tarve on ihmisrodulle tyypillistä ja sitä on todennäköisesti harjoitettu niin kauan, kuin olemme lajina olleet olemassa.

Kehon maalaus ohella ihon tatuointi sekä arpeuttamalla että väreillä ja kehonosien lävistys ovat vanhoja tapoja koristaa ja muokata omaa ulkonäköä.

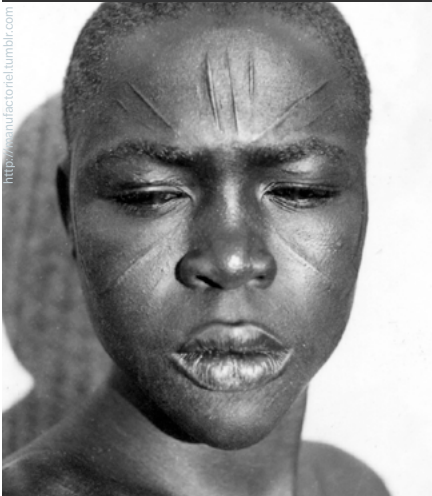
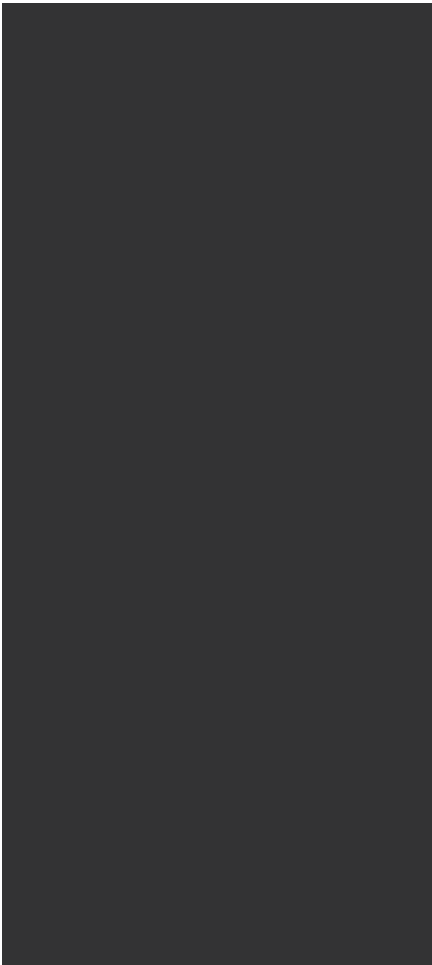

Koristautumisen tavat ja ilmenemismuodot ovat sekä aikaan että kulttuuriin sidoksissa ja rinnakkain esiintyy niin pysyvää kuin väliaikaista koristautumista. Toistaiseksi vanhimmat viitteet ihon tatuoinneista ovat iältään reilut 5000 vuotta vanhoja ajoittuen aikaan noin 3300 vuotta eaa. Alppien Ötztalista löytyi vuonna 1991 miehen muumioitunut ruumis, jonka iholta pystyttiin havainnoimaan pigmenttijälkiä sekä lukuisia viiva- ja pistemäisiä tatuointeja. (Lippert 1994, 76-77.) Esihistoriallisen ajan tarkoituseriä koristautumiselle ei tiedetä. Niiden arvellaan kuitenkin olevan samankaltaisia kuin nykyisten heimo- ja alkuperäiskulttuurien parissa, joissa koristautuminen on yksilöllisten tarpeiden ohella myös yhteisöllistä. Ihoon tehdyt jäljet viestivät sosiaalisesta asemasta ja läpikäydyistä rituaaleista. Ne toimivat yksilön paikan määrittäjinä suhteessa yhteisöön ja ovat visuaalisia muistutuksia läpikäydyistä tapahtumista. Perinteisesti ihon muokkaukseen liittyvät myös rituaaleina toimitetut viiltelyt, elinten silpomiset ja ympärileikkaukset.

Länsimaisissa kulttuureissa koristautumisen perimmäinen tarkoitus ja luonne ovat kadonneet ja ne ovat korvautuneet yksilöllisellä taidemaalilla. (Gröning 1997, 12.) Meidän kulttuurissamme ihon koristelemisen pohjautuu siis lähinnä yksilön omaan estetiikkaan sekä henkilökohtaiseen haluun ja tarpeeseen. Koristeiden toissijaisena arvona saattaa olla viestittävyys ympärillä oleville.

Länsimaisissa kulttuureissa ihon pysyvä koristelemisen oli pitkään eräänlainen tabu ja sitä pidettiin vain marginaaliryhmien tapana ja ryhmäytymisen merkinä. Syy tähän lienee historiallinen. Kautta aikojen eurooppalainen ihminen on pitänyt itseään parempi-arvoisena ja ylempänä suhteessa alkuperäiskansoihin. Tatuointien ja lävistysten voimakas sidos alkuperäiskulttuureihin nostatti halun tehdä pesäeron villin ja sivistyneen välille. Ihon puhtaus on ollut merkki myös sielun ja mielen puhtaudesta. 1960-luvulta, vapauden ja kapinoinnin ajoilta alkaen tatuointi- ja lävistyskulttuuri ovat olleet nousussa. 1970-luvun puolivälin punk-liike toi lävistykset katukuvaan avartaen ihon koristelun mahdollisuuksia. Yleisen hyväksyttävyyden lävistykset ja tatuoinnit saivat kuitenkin vasta 1990-luvulla, jolloin ne nousivat mm. Jean Paul Gaultierin muotinäytösten kautta osaksi länsimaista muotia ja siten osaksi kauneusihannetta. (Liotard 2013, 209-210.)

Vuosikymmenten saatossa väreittäin toteutetut ja luonteeltaan yksityiset tatuoinnit ovat muodostuneet meille arkipäiväisiksi. Nykyisin ennakkoluulomme ja lokerointimme kohdistuvatkin pysyviin koristeisiin, jotka ovat sijaintipaikaltaan tai tekotavaltaan yleisten normiemme vastaisia. Kummeksuntaa herättävät usein kasvojen tatuoinnit, arpeuttaminen ja venytyslävistykset, jotka kaikki kuitenkin kuuluvat alkuperäiskulttuurien yleisiin koristautumistapoihin.

Perinteet ja syvälle juurtuneet kauneusihanteet nuoruudesta ja viattomuudesta ohjaavat ajatteluamme. Kauneusihanteet ovat henkilökohtaisia, mutta kulttuurimme yleinen ilmapiiri ohjaa meitä korostetusti kohti ulkonäkökeskeistä ajattelutapaa. Yhteiskuntamme esteettisten haavekuvien symbolina voidaan pitää kauneusleikkauksia, joita tehdään puhtaasti ulkonäöllistä syistä. Meillä on harhakuvitelma siitä, että ulkoinen kauneus tekee meistä parempia ihmisiä, parantaa elämänlaatuamme ja johdattaa meidät suoraan menestykseen ja onneen. Esteettinen kirurgia yleistyi 1990-luvulla ja angloamerikkalaisissa maissa siihen liittyvät toimenpiteet ovat viime vuosikymmenten aikana olleet huimassa nousussa. Ulkonäön manipulointi yhdistettynä yhä parempaan eliniänodotukseen vahvistavat ihannettamme täydellisyydestä ja antavat toivoa ikuisesta nuoruudesta. (Lupton 2002, 30.)

Esteettisiä paranteluja ulkonäköömme teemme pienessä mittakaavassa päivittäin. Väliaikainen ihon koristelu on naissukupuolen osalta niin arkipäiväistä, että sen tekemättä jättämistä kummeksutaan enemmän kuin tekemistä. Kasvojen ehostus meikkaamalla on ympäristöön sopeutumista ja itsensä korostamista. Myös tätä koristutusta ohjaavat kirjoittamattomat normit ja tiedämme mikä on sopivaa ja mitä pidetään liiallisena. Voimakkaampi värien käyttö on tilannesidonnaista ja liittyy ehostuksen osalta

juhlaan. Aivan kuin pukeutumisessakin normit ohjaavat ja määrittelevät, minkä luonteeseen tilaisuuteen mikäkin on soveliaista.

Voimakas ja räikeä kasvojen tai kehon maalaaminen yhdistetään tietynlaiseen tapahtumakohtaiseen ryhmäytymiseen tai esiintymiseen. Yleisimmillään ilmiö lienee urheilukilpailuissa, joissa yhteenkuuluvuutta ja sitoutumista ilmenetään urheilujoukkueen tai valtion värein ja symbolein. Muita tällaisia tilanteita ovat erilaiset juhlat, kuten esimerkiksi karnevaalit ja halloween. Juhlatilaisuuksissa väliaikainen koristautuminen liitetään usein myös rooliutumiseen.

Roolia tukevaa koristautumista esiintyy ammatillisessa muodossa oopperan, teatterin ja sirkuksen parissa. Nämä koristautumismuodot juontavat juurensa historialliseen rituaaliesiintymiseen ja antiikin aikojen teatteri maailmaan. Kehomaalaus puhtaasti oman taiteenlajinaan on meillä Suomessa vielä harvinaista ja se liittyy usein osaksi esittäviä taiteita. Osana performansseja sen rooli on samankaltainen kuin teatteri maailmassa toimien esiintyjän apuna eläytymisessä. Tässä yhteydessä kehomaalaus on siis osa kokonaistaideteosta, jolla on samalla viestinnällinen merkitys.

1.1 Koru koristautumisvälineenä

Kehon muokkauksen ohella ihminen on kautta aikojen liittänyt itseensä pieniä esineitä, joiden tarkoitusperät ovat alkujaan olleet samoja kuin muidenkin kehoon liittyvien koristeiden. Koruilla on kuvattu henkilökohtaista asemaa, siirtymäriittien läpikäymistä tai sitoutumista tiettyihin arvoihin. Niillä on korostettu yhteenkuuluvuutta tai niiden on nähty pitävän sisällään voimaa antavia tai parantavia energioita.

Korut ovat yhdistäneet ihmistä ja luontoa joko materiaalien tai aihepiirien kautta. Historian ensimmäiset korut ovat olleet suoraan luonnosta kerättyjä esineitä, kuten simpukankuoria, siemeniä ja luita. Niillä on ollut esteettisen arvon lisäksi symbolinen arvo. Yksi merkittävimmistä ja varhaisimmista kivikautisista hautalöydöistä on tehty Venäjän Sungirissa, jossa 1950-luvulla löydettiin hautoja, jotka on ajoitettu 22 000-25 000 vuoden ikäisiksi. Sungirin vainajien mukana oli runsaasti koruja: Tuhansittain luuhelmiä, naalin hampaista valmistettuja ketjuja, rannekkeita ja riipuksia, sekä lisäksi mammutin syöksyhampaisia käätyjä. (Soffer 1994, 138-139.)

Myöhemmässä vaiheessa luontoaiheet siirtyivät kuvallisina viitteinä metalliin ja korujen ornamenttiikkaan. Eläin- ja kasviaiheista symboliikkaa on löydettävissä lukuisten kansojen historiallisesta korukuvastossa. Aikojen saatossa useat eri taidesuuntaukset ovat ammentaneet aihepiirinsä luonnosta eikä koru ole siinä suhteessa ollut poikkeus. Luonto toistaa pitkälti ihmiseen vetoavaa, aristoteelista kauneusihannetta matemaattisesta järjestyksestä ja symmetriasta.

Harvinaiset kivet ja jalot metallit ovat alkuperäiskulttuurista riippuen antaneet korulle arvoa ja saattaneet sen lähelle jumalyhteyksiä. Jalometalleista kulta on nauttinut suurin-

ta arvostusta ja se on monissa kulttuureissa yhdistetty aurinkoon. Aurinko on ollut palkonnan kohde ja elämän synnyttävä, jonka maanpäällisinä edustajina monet hallitsijat ovat itsensä nähneet. Esimerkiksi Egyptissä ja Perun inkakulttuurissa valtaa pitäneet ovat nähneet itsensä valittuina auringonlapsina, kullan symboloimassa yhteyttä jumaluuksiin. (Blakemore 1971.) Erilaisiin jalokiviin ja puolijalokiviin on lähes kaikissa kulttuureissa sisällytetty paljon yliluonnollisuutta. Niitä on käytetty amuletteina, jolloin niiden on toivottu tuottavan kantajalleen onnea, voimaa ja parannusta. Kristinuskon valloittaessa maailmaa metallit ja jalokivet valjastettiin palvelemaan uutta isäntää ja aika ajoin kirkko myös rajoitti korujen käyttöä. Korut nähtiin paheellisina esineinä ja ne liitettiin negatiivisena pakanallisuuteen, seksuaalisuuteen ja yleiseen moraalittomuuteen. Itsensä koriste-lua pidettiin arvosteluna Jumalan luomistyötä kohtaan ja korujen käyttö nähtiin yrityksenä peitellä omaa sielullista epätäydellisyyttä. (Salminen, 2012.)

Koruja on lukuisiin käyttötarkoituksiin ja niiden käytöllä on monenlaisia tarkoituseriä. Ne ovat merkkejä saavutetuista arvoista kuvastaen ja vahvistaen sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Ne ovat henkilökohtaisia merkkejä kertoen kantajansa arvoista ja annetuista lupauksista. Viestivien arvojen lisäksi korut sisältävät kantajan ja korun välisiä merkityksiä, joiden arvo on määrittelemätöntä.

<https://s-media-cache-ak0.pinnac>

2. Koruun länsimaissa sidotut arvot

Länsimaisessa kulttuurissa koru on ensisijaisesti koristautumisväline ja siksi siihen sitoutuu käsitteitä kauneudesta ja miellyttävyydestä.

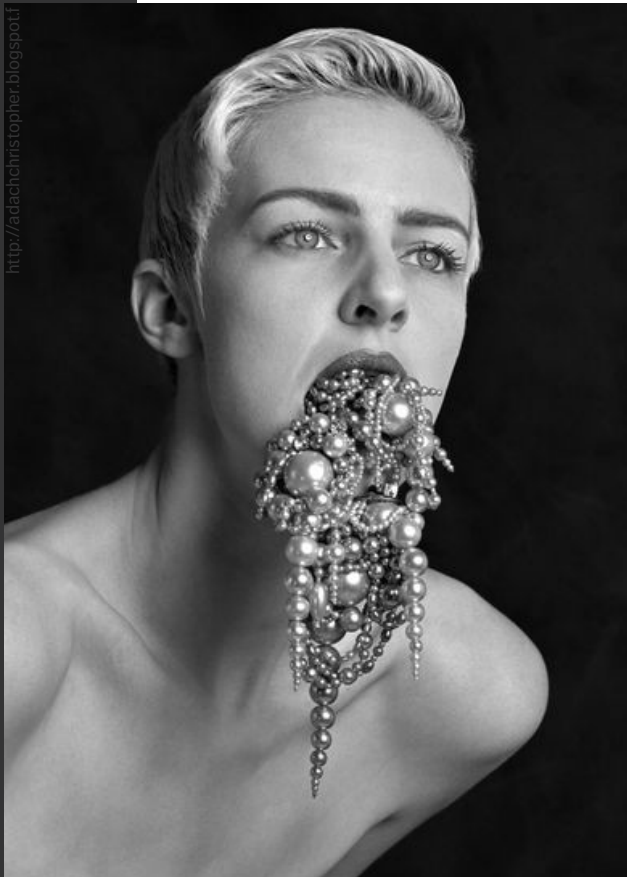

Estettisiä arvoja pohdittaessa tie vie antiikin filosofiaan ja Platonin ajatuksiin kauneudesta, taiteesta ja estetiikasta. Platon pitää kauneutta ensisijaisesti näkö- ja kuuloaistin kokemuksena, joka tuottaa katselijalle nautintoa. Platonilaisen metafysiikan mukaan maailma on kuitenkin kolmijakoinen ja sama pätee myös kauneuteen. Tämän mallin mukaan aistillisuus erotetaan järjellisestä, aineellinen henkisestä ja muoto sisällöstä. Kaiken taustalla on vielä sielu, joka edustaa puhtainta ideaalia. Kauneuden kohdalla tehdään ero havaittavan ja aidon kauneuden välillä. (Pietarinen 1996, 127.) Koru perinteisenä ihmiskehon koristajana noudattaa hyvinkin ylevää ja platonilaista ajatusmallia. Havaittava asia eli tässä tapauksessa koru, kaunistaa ja korostaa henkilön sisäistä ja todellista kauneutta.

Koru pitää siis sisällään sekä konkreettisia että mielikuvallisia arvoja. Kauneuden ja miellyttävyyden ohella siihen liitetään arvokkuutta, ikuisuutta ja materiaaliaitoutta. Varsinaista käyttöarvoa koru ei vaadi ja tämä piirre erottaakin sen asusteesta. Asuste omaa muuten useita samoja arvoja kuin koru, mutta sen ensisijainen arvo perustuu funktionaalisuuteen. (Fischer 2013, 203.) Koru ja asuste omaavat myös sekä subjektiivisen että objektiivisen käyttöarvolupauksen ja niitä hankittaessa hankimme konkreettisen esineen ohella myös mielikuvia (Ruutiainen 2012, 128). Nykypäivän kulu-

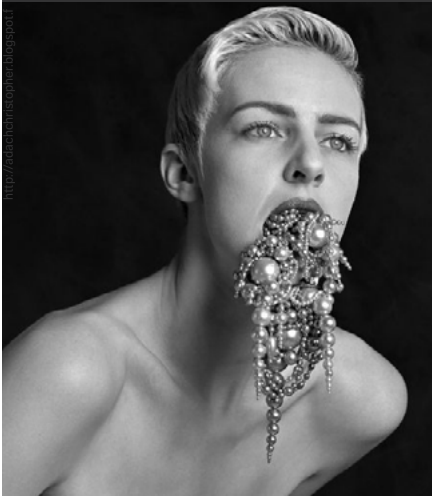
tusyhteiskunnassa asiakas ostaa tuotteiden ohella aineettomia arvoja, jotka määrittyvät tuotteen suunnittelijan ja valmistajan luoman brändin kautta. Hankkimamme esine voi siis jäädä toissijaiseen asemaan, kun todellisudessa haluamme vain saavuttaa siihen liitettyjä mielikuvia.

Korulla on paikkansa länsimaisessa kulttuurissa ja tuo paikka on voimakkaasti sidoksissa arvoon ja kehoon. Meillä on näkemys siitä, millaisia koruja kukin kantaa ja mikä on soveliasta. Valtavirran mieltymys hyväksyntään ja sen määrittelemään tavanomaisuuteen ohjaavat näitä mielikuvia. Aivan kuten kehon pysyvissä koristeissa, normista poikkeaminen kiinnittää meidän huomion. Se herättää kysymyksiä ja ennakkoluuloja, jotka kohdistuvat usein esineen sijaan sitä kantavaan henkilöön. Kultasepäntiikkeen ikkunassa suurikokoinen suomileijona riipus nähdään valtiollisena ja isänmaallisena symbolina. Siilitukkaisen ja pilottitakkisen miehen kaulassa riipus nähdään erilaisessa yhteydessä. Koru nähdään tällöin osana henkilöä ja pahimmassa tapauksessa tämä saattaa altistaa käyttäjän myös perusteettomille ennakkoluuloille.

2.1 Arvon subjektiivisuus ja määrittelyn ongelma

Ihmisen suhde koruun on usein hyvin henkilökohtainen ja läheinen. Kantaja liittyy koruun tunteita ja toiveita sekä rinnastaa siihen kokemuksiinsa. Näin koru toimii muistojen säilyttäjänä ja mieleen palauttajana.

Päivi Ruutiaisen (2012) mukaan korun arvo voi olla joko ulkoinen tai sisäinen. Nämä sisäiset arvot koostuvat aineettomista arvoista, jotka ovat joko korun tekijän tai kantajan sille antamia.

Vihkisormukset, luokkasormukset ja medaljongit pitävät sisällään muistoja hetkistä ja henkilöistä. Ne on sidottu aikaan ja niiden arvo on siten myös muuttuvaista. Ala-asteen kuudennen luokan luokkasormus on hankintahetkellä kantajalleen arvokas siirtymäriitin merkki. Sen viestinnällinen arvo kestää todennäköisesti kuitenkin vain vuoden tai kaksi. Se mitä sormuksen sisäiselle arvolle tämän jälkeen tapahtuu on henkilökohtaista. Joku saattaa löytää sen vuosien päästä ja hänen mieleensä muistuvat koruun sisällytetyt tapahtumat ja siihen liittyvät henkilöt. Näin ollen korun varsinaiseksi arvoksi nousi se, että se toimi muistojen vaalijana ja mieleen palauttajana.

Kaikilla omistamillamme koruilla on historia, joka säilyy ainakin jollain tasolla muistisamme. Useat meistä omistavat koruja, jotka eivät syystä tai toisesta päädy käyttöön. Ne saatavat olla tyyliltään vanhanaikaisia ja epäsoivia tai niiden sidos menneisiin tapahtumiin on käytettävyyden kannalta liian suuri. Silti emme välttämättä ole valmiita luopumaan näistä esineistä, vaan koru muuttaa funktiotaan ja siitä tulee muistoesine. Muis-

toesineiksi muuttuvat helposti juuri aikaan, tiettyyn elämäntilanteeseen ja muutokseen sidotut korut. Kuinka monella meistä onkaan lahjaksi saatuja Kalevala Korun pronssisia rintaneuloja? Kuinka monella on riipuksia, jotka ovat olleet kaulassa tasan sen kerran, jolloin ne on saatu lahjaksi?

Osa koruista on alkujaankin luonteeltaan selkeästi muistokoruja, jolloin ne on sidottu tiettyyn tapahtumaan ja toimivat kyseisen tapahtuman symbolina. Ne noudattavat korun ikaikaisia tarkoituksiperiä ja ovat nykyaikaisia siirtymäriittien merkkejä. Häät, valmistujaiset, ripillepääsy ja merkkipäivät liittävät korun ja tapahtuman tiukasti yhteen. Voimakas tapahtumaan sidottu tunne antaa korulle sisällön ja tapahtumaan liittyvät muistot määrittävät korun sisäistä arvoa.

Arvon määrittäminen on vaikeaa, sillä se yhdistyy subjektiivisiin ja sisäisiin arvoihin. Korun ja koristautumisen kauneudellinen yhteys on subjektiivisuuden ohella myös aistisidonnaista ja siten yleispätevästi määrittelemätöntä. Koru on aina kantajalleen linkki oman itsensä ja ympäröivän maailman välillä.

2.2 Koru pysyvyyden symbolina

"Men grow cold as girls grow old,
And we all loose our charms in the end,
But square cut or pear shaped,
These rocks don't lose their shape.
Diamonds are a girls best friend."
(Robin 1949).

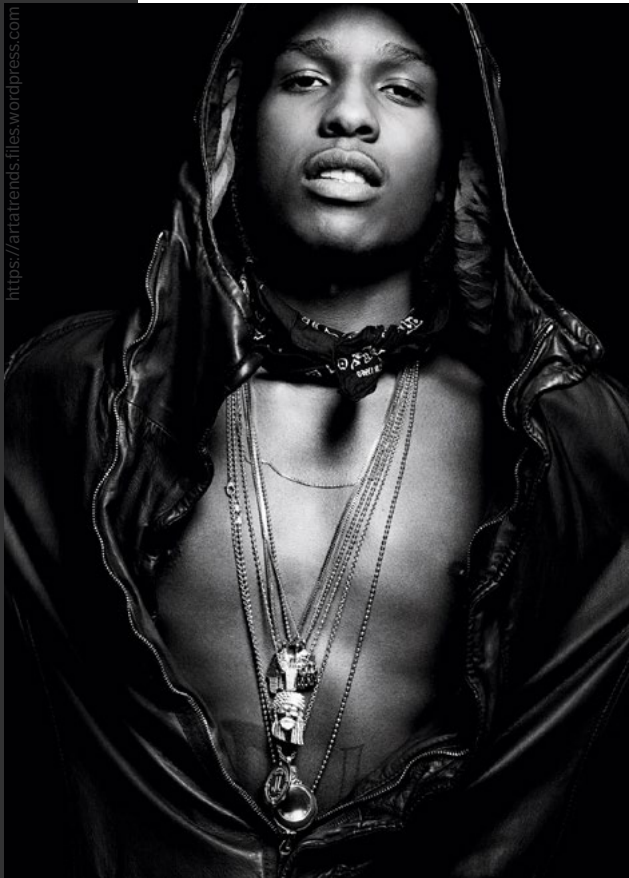
Jalometallisia koruja ja jalokiviä on pidetty ikuisina, arvoltaan vakaina ja siten luotettavina ja hyvinä omistus- ja sijoituskohteina. Korut ovatkin perinteisesti olleet pysyvyyden ja historiallisen jatkumon symboleja. Sukupolvien jatkumo on korujen suhteen tosiasiaa ja monessa suvussa on koru tai koruja, jotka kulkevat äidiltä tyttarelle ja isältä pojalle. Nämä korut saattavat viettää valtaosan ajastaan korulippaissa, mutta käyttöön päästessään ne viestivät jatkuvuudesta, yhteenkuuluvuudesta ja perinteiden kunnioituksesta.

Korut ovat myös pysyvien ja ikuisten arvojen kuten rakkauden ja uskon symboleja. Ne viestivät kantajansa arvoista ja muistuttavat hänen tekemistään valinnoista ja antamistaan lupauksista. Ihmisen nimettömässä sormessa pidettävä kihla- tai vihkisormus lienee symboliarvoltaan maailman merkittävin ja tunnistettavin koru.

Pysyvyys ja ikuisuus ovat termejä, jotka liitetään koruun ja usein sellaiseen koruun, joka pitää sisällään sekä ulkoisia että sisäisiä arvoja. Ulkoisina arvoina pidetään korun faktoja eli materiaaleja ja niiden pitoisuuksia ja painoja. Ulkoisiin arvoihin voidaan lukea myös korun suunnittelijan ja valmistajan arvostus, koruun sidotut julkiset käyttötilanteet ja sitä kautta saavutettu julkisuusarvo (Ruutiainen 2012, 128). Julkisuudenhenkilöi-

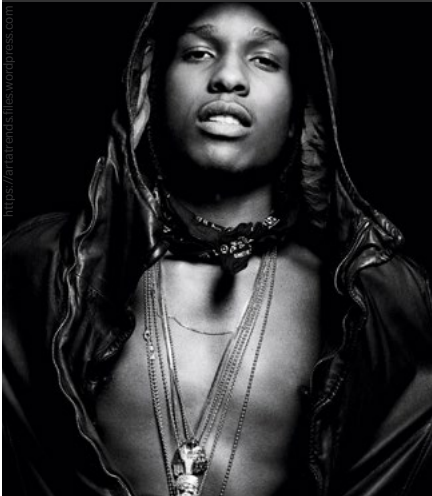
den omistamat ja käyttämät korut omaavat suuren julkisuusarvon ja joidenkin korujen kohdalla niiden katsotaan jopa henkilöityvän omistajaansa. Korut, aivan kuten merkittävät jalokivet saatetaan täten nimetä omistajansa mukaan. Toisaalta on myös nähty, että henkilöiden arvostuksen hiipuesssa myös koruihin sidottu henkilöarvo laskee. (Poin-ton 2013, 196.) Tällaisissa tilanteissa koru on mahdollista purkaa osiin ja antaa sille uusi muoto ja merkitys.

Metallien kierrätettävyys mahdollistaa korujen uusiokäytön. Käytetty aine antaa esi-neelle sen rahallisen arvon ja aineellisen pysyvyyden. Kierrätettävyys ja taloudellisen arvon sitouttaminen pieneen kokoon ovat tehneet koruista sijoituskohteita. Ne ovat fyysisiä omistuksia, joita on helppo kuljettaa mukana ja jotka ovat tarpeen tullen realisoitavissa. Raaka-aineiden maailmanmarkkinat määrittelevät kuitenkin korujenkin materiaalihintoja ja altistavat ne siten taloudelliselle heittelylle. Tästäkin huolimatta jalometallikoru mielletään yleisesti ottaen vakaaksi ja arvokkaaksi omistuskohdeksi.

2.3 Koru taloudellisena statuksena

Varhaisista ajoista alkaen koruja on käytetty kuvastamaan ja korostamaan ihmisen sosiaalista asemaa, joka taas usein korreloi taloudellisen vaurauden kanssa. Harvinaisten ja arvokkaiden materiaaliensa ansiosta korut ovat olleet hyväosaisten etuoikeus.

Länsimaissa arvokkaat korut ovat statussymboleja ja keräilykohteita siinä missä urheiluautot ja arvotaulutkin. Arvokkaan korun avulla erottaudutaan massasta ja ostetaan itselle ainutlaatuisuutta samalla kun tyydytetään omistus- ja keräilyviettiä.

Koruilla voidaan ilmentää taloudellista vaurautta ja niiden ainutlaatuisuuden avulla on mahdollisuus nostaa itsensä muiden yläpuolelle. Koru täydentää asukokonaisuudet ja vetää katseet kantajaansa. Se on huomionherättäjä ja positiivisen kateuden aiheuttaja. Arvokkuus yhdistetään luksukseen ja luksus laadukkuuteen. Laadukkuudella kuvitellaan saavutettavan tyyliä, tyylikkyyttä ja tyylijua.

Korulla ja vauraudella on siis selkeä yhteys ja tätä yhteyttä voidaan myös käyttää, kun halutaan saavuttaa taloudellisten määreiden yläpuolelle sijoittuvia arvoja. Korukauppa pyörii yhden tällaisen koruun liitetyn symboliarvon ympärillä. Kiintymys ja rakkaudenosoitus toista ihmistä kohtaan ovat asioita, joiden kuvastimina koruja usein käytetään. Niitä annetaan lahjoiksi itselle tärkeille ihmisille tai vihkisormuksen muodossa sillä kuvataan ikuista omistautumista ja omistusta. Länsimaisessa vihkisormuskulttuurissa pysyvyyden ja ikuisuuden määreenä pidetyllä timantilla on suuri rooli. Morsiamelle kiven koko ja puhtaus sekä kivien lukumäärä voi-

vat kuvastaa sulhasen taloudellisen aseman ohella myös rakkauden laatua ja määrää. Nainen korujen pääasiallisena käyttäjänä taas toimii puolisonsa taloudellisen vaurauden esittelijänä (Vakkari 2009, 13).

Koruihin sidottu taloudellinen arvokkuus on luonut markkinat myös epäaidoille koruille, jotka mahdollistavat näyttävyyden ilman suuria taloudellisia resursseja. Jäljitelmäkorut liitetään samaan kastiin katukauppiaiden rolexien kanssa. Niiden avulla on mahdollista luoda itselleen visuaalinen imago ja samalla välttää koruun liittyvät perinteiset arvot ja kantajalle luodut paineet. Katukulttuuri ja siihen liittyvät musiikkityylit kuten hip-hop ja rap ovat nostaneet jäljitelmät osaksi katu-uskottavaa tyyliä. Näyttävät ja suuri-kokoiset korut ovat katukulttuurin myötä nousseet esiin ja saaneet jalansijaa osana arkistakin pukeutumista.

3. Korun suhde kehoon

Korun ontologiaan eli olemukseen liitetään olennaisena osana kehollisuus ja tätä on pidetty yhtenä korun merkittävistä määreistä. Koru nähdään kehoa vasten ja sitä pidetään kehon korostajana, täydentäjänä tai muokkaajana.

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com>

Perinteisen korun näkökulmasta ajateltuna esine ei täytä korulle asetettua määritelmää ilman suhdetta kehoon. Esineenä koru on hyvin läheisessä suhteessa muotiin ja se, miten koru keholle asettuu, riippuu vaate-
tuksesta. Länsimainen muoti koki suuren muutoksen ensimmäisen maailmansodan ja sitä seuranneen naisten emansipaation aikoihin. Naisten vaatetus keveni, helmat ja hihat lyhenivät, mallit ja värimaailmat yksinkertaistuivat. Tämä muodin kehitys avasi uusia mahdollisuuksia myös korulle, joka sai nyt taustakseen yksivärisyyttä tai paljasta ihoa. (Fischer 2013, 203.)

Hyvä istuvuus ja miellyttävä käytettävyys ovat perinteiseen koruun liitettyjä käsitteitä ja suunnittelun lähtökohtia. Yksi estetiikan perusteista on antiikin Kreikan ontologinen käsityöläismalli, jossa etukäteen määritelty tarve määrää esineen muodon ja käytettävän materiaalin. Vanhimpia korun sijoituspaikkoja ovat olleet hiukset, alue kaulasta vyötärölle, nenä, korvat, ranteet ja sormet sekä nilkat ja varpaat. 1960-luvulta lähtien länsimaissa lähdettiin etsimään uusia sijoituspaikkoja korulle ja lävistyskulttuurin myötä osa niistä on myös vakiinnuttanut paikkansa. Lävistyksessä, nänneissä ja genitaalialueella sekä erilaiset ihonalaiset implantit ovat luoneet korulle uudenlaisia mahdollisuuksia ja laajentaneet kehollisuuden määritelmiä. (Liotard 2013, 209-213.)

Nykytaiteessa keho on usein mukana teoksen luomisessa joko tekemiseen liittyvänä tekijänä tai abstraktina taustavaikuttajana. Korutaide, yhtenä nykytaiteen muodoista, sitoutuu tiiviisti keho-käsitteellä leikittelyyn. Vaikka teos olisikin keholle asetettavissa sen käyttö saattaa olla painonsa tai muotonsa vuoksi mahdotonta. Äärirajoille vietynä koru muokkaa ihmisen aisteja ja peruselintoimintoja (Ruutiainen 2012, 195).

Vaikka kehollisuuden määritelmä on korutaiteen kentällä alituisessa muutoksessa, se tuntuu silti olevan yksi olennaisimmista korun määrittäjistä. Kehoa pidetään joko korun taustana tai yhtenä korun osana. Teknologian kehittyessä myös korulla on mahdollisuus soluttautua ihmisen biologiaan ja muuttua älykkääksi, kontrolloivaksi ja ohjaavaksi. Tulevaisuudessa kiinnostavaa on, miten ihmisen kokonaisvaltainen suhde omaan kehoonsa tulee muuttumaan ja tuleeeko tämä muutos vaikuttamaan ihmisen korusuhteeseen.

4. Perinteisistä arvomääreistä vapautettu koru

Kehosuhteen kyseenalaistaminen, materiaalivalintojen vapaus ja korun näkeminen taiteenlajina vapauttavat korua siitä perinteestä, johon se on historian saatossa sidottu. Korua ei enää nähdä pelkästään koristautumisen välineenä, vaan siihen liitetty sisältö ja sen katselijassa ja kantajassa aikaansaamat tunteet ovat nousseet arvoiksi.

Korujen suunnittelu ei enää ole yksistään materiaali- ja miellyttävyytlähtöistä, vaan ajatus ja viesti ovat nousseet merkittäviksi (Vakkari 2009, 9-13). Edellä mainitut havainnot koskevat kuitenkin vain pientä osaa koruista. Merkittävä osa koruiksi luettavista teoksista ja tuotteista noudattavat perinteisiä arvomääreitä ja niin sanottu kaupallinen koru pyörii edelleen varsin riskittömästi näiden ympärillä.

Esteettisten arvojen ohella korujen käyttöarvoa kyseenalaistetaan korutaiteeksi lukeutuvissa koruteoksissa. Korutaide on aikaan ja yhteisöön sidottu taidemuoto ja sen katsotaan käsittävän teoksia, jotka on tehty taiteellisista lähtökohdista. Eija Mäkelä ja Karin Bonde Jensen (2002) määrittelevät korutaiteen nykytaiteen lajiksi, jossa etuliite koru kertoo teoksessa käytetyn median, tekniikan ja mittakaavan. Päivi Ruutiainen (2012) taas määrittelee korutaideteoksia seuraavin sanoin: ”Korun ja korutaiteen suhde muihin taiteisiin on monimutkainen kokonaisuus: niillä on sidoksensa käyttöfunktionsa kautta taideteollisuuteen, käsityön takia taidekäsitteeseen ja taiteellisten lähtökohtien kautta taiteeseen”.

Suomessa korua on tutkittu nykytaiteen näkökulmasta varsin vähän ja muuallakin korutaidetta käsittelevä kirjallisuus keskittyy enemmänkin esittelemään koruteoksia

kuin niiden taustalla olevia lähtökohtia ja teorioita. Korutaidekenttä vaikuttaa näin asiaan hieman vihkiytyneestäkin sekavalta ja määritelmien osalta varsinaiselta viidakolta. Tuntuu, että kentän sisällä voi temmeltää rajoituksitta, kunhan muistaa pyrkimyksen erottautua kaupallisesti muotoilusta korusta ja rikkoa korukäsitteen rajoja. Ilokseni olen kuitenkin huomannut, että korutaiteessa ollaan pääsemässä yli itsetarkoituksellisen epäsovinnaisuuden viljelystä. Korulla ei enää pyritä järkyttämään katsojaa eikä korulle epätyypillisiä asioita käytetä vain niiden epätyypillisyyden vuoksi.

Laajamittaisena kulttuurisena tavoitteena on saada korutaide hyväksytyksi osaksi nykytaiteita. Meidän tapauksessa tämä tuntuu vielä hieman kaukaiselta ajatukselta. Suomen pitkät ja maineikkaat muotoilulliset perinteet vaikeuttavat osaltaan korun vapautumista ja liittämistä osaksi taidekenttää. Erotamme ajatuksissamme taiteen ja muotoilun toisistaan, jolloin emme osaa sijoittaa korutaidetta oikein minnekään kuuluvaksi ja lokeroimme sen siten marginaaliin. Kansalliset perinteet, juuremme talonpoikaiskulttuurissa ja luterilaisen kirkon vaatimattomuus istuvat syvällä meissä ja tukevat funktionaalista ja rationaalista ajattelutapaa antaen vain vähän sijaa taiteelliselle ilottelulle. Korutaidekenttä on kuitenkin kansainvälinen ja raja-aidat maiden välillä ovat entisestään madaltuneet. Suomalaiset korutaiteilijat

toimivat aktiivisena osana kansainvälisissä näyttelyissä ja tapahtumissa tehden siten korutaidetta tunnetuksi myös kansallisesti (Ruutiainen 2014, 328).

Korutaiteen modernin historian katsotaan toden teolla alkaneen 1960-luvulla, jolloin koru haluttiin demokratisoida ja vapauttaa perinteisistä arvomääreistä. Viittauksia muutoksesta oli näkyvillä jo edellisellä vuosikymmenellä, jolloin koruun liitetty taiteellinen ilmaisu vapautui. Sitä ennen korutaide pohjautui pitkälti perinteiseen ornamentiikkaan, työmenetelmiin ja materiaaleihin (Ikonen 2004, 32). Tasa-arvoistamisen ja taiteellisten pyrkimysten kautta heräsi materiaalivalintoja koskeva arvokeskustelu. Materiaalivalinnasta tuli keskustelun aihe, arvovalinta ja viesti. Arvon kritiikki nousi 1960-luvun lopulla Alankomaissa ja Isossa-Britanniassa syntyneen The new Jewelry-suuntauksen kantavaksi teemaksi. Suuntauksen sisällä herätettiin keskustelua korun asemasta osana visuaalista taidekenttää ja haluttiin murtaa koruun liitettyjä perinteitä ja konventioita. (Skinner 2013, 33.) Suuntauksesta inspiroituneet teokset liikkuvat korun ja taiteen rajapinnoissa herättäen katsojissa ajatuksia, tunteita ja näiden tulkintoja. Myös hollantilaiskaksikko Gijs Bakker ja Emmy van Leersum pyrkivät teoksillaan muuttamaan suhdetta koruun ja karsimaan niihin liitettyä elitismia. Synteettiset materiaalit, jalometallien välttäminen ja taiteelliset vaikutteet

niin minimalismista kuin käsitetaiteestakin leimasivat heidän tuotantooaan. (Ruutiainen 2012, 34.) Hollantilaisen koulukunnan ohella korutaide kukoisti myös Saksassa ja Italiassa. Muotojen puhtaus, yksinkertaisuus, yhteiskunnallisuus ja leikkisyys ovat antaneet suuntaa uudelle korulle.

Korutaide aivan kuten muutkin taiteenlajit elävät, muuttuvat ja reagoivat ympäristöönsä. Vuosikymmenten aikana syntyneet teokset ovat aikansa kuvia ja niiden taustalta pystyy lukemaan globaaleja trendejä ja ilmiöitä.

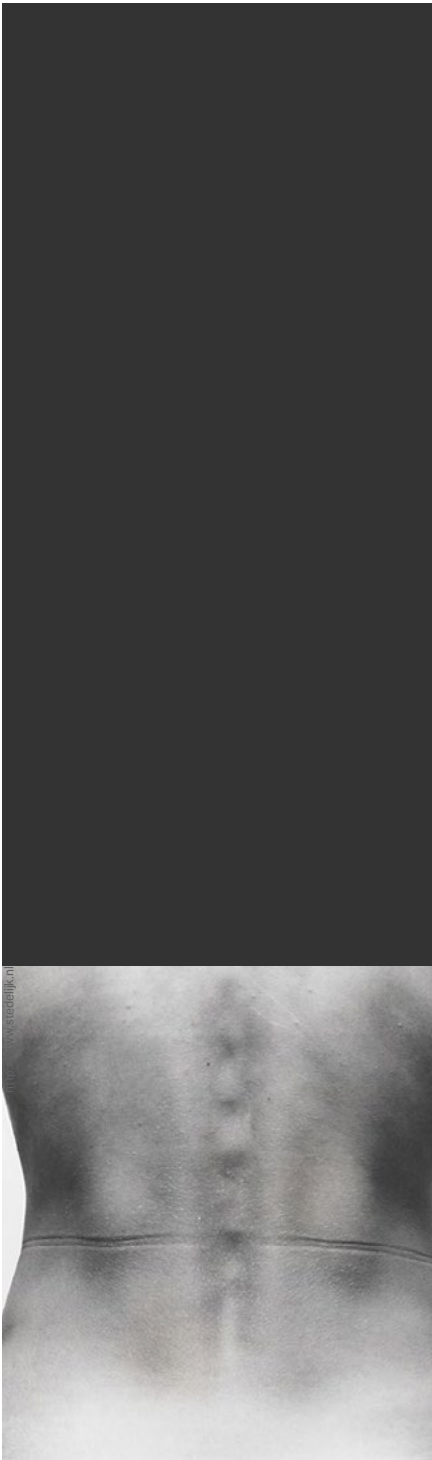

4.1 Väliaikaisuus ja katoavaisuus korussa

Korujen pysyvyyden kyseenalaistaminen on kehosuhdekeskustelun ohella yksi korutaiteessa toistuvista teemoista. Aiheeltaan se on kiehtovaa, sillä perinteiselle korulle fyysinen olemattomuus on mahdotonta. (Ruutiainen 2012, 176.)

Katoavaisuus onkin siis aihe, joka on kiehtonut korun tekijöitä aina korutaiteen alkuajoista lähtien.

Saksalainen eksistentialifilosofi Martin Heidegger on pohtinut taiteen ja filosofian suhdetta ja hänen mukaansa elämys nousee merkittäväksi tekijäksi kun pyritään arvottamaan, määrittelemään ja käsittämään taidetta (Luoto 2001,81). Muutos ja muutoksen aikaansaama elämys lieneekin yksi katoavan korun arvoista. Teos ei itsessään pidä sisällään konkreettista arvoa, vaan sen arvo syntyy ja määrittyy siitä, millaisen elämyksen ja ajatuksen se kokijassa herättää. Teoksen olemassaolon ja esteettisen kokemuksen kannalta merkitykselliseksi nousee sekä tekijä että kokija ja näiden yhteys tarkasteltavaan teokseen (Ikonen 2004, 54).

Olemassaolon hetkellisyys ilmenee väliaikaisissa korussa aineessa tapahtuvan muutoksen kautta. Valitut materiaalit muuttavat muotoaan joko kantajansa tai kuluvan ajan avulla kadottaen samalla alkuperäisen muotonsa ja funktionsa koruna. Peter Bauhuisin galliumkorut ovat tästä hyvänä esimerkkinä. Gallium on metalli, joka nesteytyy alle 30 asteessa eikä siten sovellu iholla kannettavaksi. Sulamista tapahtuu myös Naomi Filmerin jääkoruissa. Muunlaisena esimerkkinä katoavaisuudesta voidaan pitää japanilaisen Teruo Akatsun Illusion Dust-koruja, joissa ruostumattomaan teräsvaijeriin on koottu hentoja pölypalleroita. (Garpar 2013, 61.) Väliaikaiset korut ovat käytön kannalta mahdottomia ja niiden arvo perustuukin visuaalisen elämyksen ohella muutoksesta

syntyneeseen kokemukseen sekä sisällölliseen oivallukseen.

Kun konkreettista objektia ei ole olemassa ja koruksi kutsuttuna on vain iholle jäävä jälki, olemme määritelmällisesti korukäsitteen ääri rajoilla. Gijs Bakkerin vuonna 1973 tekemä Shadow Jewelry-sarja lukeutuu ensimmäisiin käsitteellisiin koruteoksiin. Teoksissa kantajan iholle kiristettiin ohuita kultaisia renkaita, joiden annettiin olla paikallaan, kunnes ihoon oli syntynyt painaumuksia. Lopullinen koruteos koostui valokuvista, joissa nämä painaumukset olivat ikään kuin korun osassa. Teosten tavoitteena oli tehdä näkymättömiä koruja, joissa ihoon jäävä painauma toimisi kehon koristajana ja kehonosien korostajana. (Ilse-Neuman 2014, 20.)

Väliaikainen koru herättää kysymyksiä korun olemuksesta ja tarkoituksesta. Se saa aikaan voimakkaita mielipiteitä puolesta ja vastaan. Pohdimme, miksi jälki tai ihoon heijastettu kuva voi olla koru. Johtuuko saavutettu koru-asema taiteilijan profiloinnista tai siitä, että asia on dokumentoitu ja esitetty koruna? Objektin puute kuvastaa myös leimasimien aikaansaamia jälkiä sekä nyt teknologian kehittyessä esiintyneitä kuvaheijasteita. Mielestäni olennaista olisi myös huomioida se esine, joka on jäljen tehnyt sekä pohtia tämän merkitystä osana korukokonaisuutta.

4.2 Korujen dokumentointi

Gallerioita ja museoita pidetään paikkoina, joiden kautta taidetta määritellään ja arvotetaan. Sitä, miten ja missä asiat esitetään, vaikuttaa esillä olevan teoksen arvoon ja arvostukseen.

Korutaiteen näyttävää nousua 1960–1970-luvuilla on pidetty mahdollisena laajamittaisten kansainvälisten korutaidenäyttelyiden vuoksi, joita järjestettiin Alankomaissa, Isonsa Britanniaassa ja Saksassa (Den Besten 2013, 106). Näyttelyiden kautta uudentyypinen koru sai osakseen laajaa näkyvyyttä. Se nousi ihmisten tietoisuuteen herättäen keskustelua, arvostelua ja arvostusta. Nykyisinkin korutaiteen pääasiallisina esittelypaikkoina toimivat säännöllisin väliajoin järjestetyt kansainväliset näyttelyt ja messut sekä korutaiteeseen profiloituneet galleriat.

Korutaiteen esitleminen ja esillepano ei aina ole helppoa. Aikaan ja ympäristöön reagoivat materiaalit luovat haasteita niin lyhyt- kuin pitkäaikaisellekin esillepanolle ja säilytykselle. Säilyvyys nousee ongelmaksi museoinnin kohdalla ja se vaikuttaa myös osaltaan siihen, mille paikalle koru taidekentällä sijoitetaan. Museointi ja museoiden kokoelmiin kuulumisen kun nähdään olennaisena osana taidekentän toimintaa ja taiteilijan nauttimaa arvostusta.

Korutaiteessa ratkaisua ongelmaan tuovat valokuvat ja videot, joita käytetään teosten dokumentointiin ja esilletuomiseen. Erityisen merkitykselliseksi kuvaus muodostuu teoksissa, jotka muuttuvat tai ovat olemukseltaan väliaikaisia. Näissä tapauksissa kuvalla on taiteellisen ilmaisun ohella myös puhdas

dokumentaarinen tarkoitus. Kuva on ainoa todiste siitä, että teos on todella ollut olemassa. Vuonna 1992 hollantilainen korutaiteilija Dinie Besems toi videoinnin osaksi korutaidetta. Hänen 13 minuuttinen teos Ice Necklace kuvasi jäisen kaulakorun sulamisen ja sulamisveden imeytymisen mallin vaatteisiin. Jäinen koru sulii ja mallin paidan rinnuksille syntyi ikään kuin uusi hetkellinen koru. (Den Besten 2014, 218.)

Kuvauksella on suuri merkitys, millaisena koru näyttäytyy ja millaiseen kontekstiin se liitetään. Kuvausympäristöstä tulee korulle tarina ja siten koruteos saa kertomuksellisen yhteyden. Valokuvan avulla saadaan luotua tunnelmia ja pystytään välittämään tuntemuksia siitä, millaisena taiteilija haluaa teoksensa koettavan. Valokuva mahdollistaa myös teoksen manipulaation, jolloin kokonaistaideteos syntyy vasta kuvana. Näin ajateltuna kuva on itse taideteos ja kuvattavat elementit, koru mukaan lukien, vain sen irrallisia osia.

Kaupallisen korun kuvauksessa, kuva on korulle alisteisessa asemassa ja kuvaa käytetään myynnin välineenä. Kuvalla luodaan haluja ja tarpeita, joita mainostettavan tuotteen avulla voitaisiin saavuttaa. Kuvaustrendi on mainosalallakin mennyt tarinalliseen suuntaan korostaen kuvien kautta muodostuvia mielikuvia. Korumainonnassa kauppa pyörii

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com>

rakkauden, trendikkyuden, ja miehisyyden ympärillä. Sekä kaupallisen korun markkinoinnissa että taiteellisessa kuvauksessa kuvaustyyli heijastelevat aikaansa. Ne kertovat kuvausajan ilmapiiristä sävyillään, asetelemillaan ja teemoillaan.

Kuvaustyylin ohella myös kuvien esitysympäristöllä on merkitystä siihen miten katsoja suhtautuu kuvattuun asiaan. Katseluympäristö vaikuttaa mielikuviiimme ja viitoittaa sen, miten kuvattuun teokseen tulisi suhtautua. Jos näemme saman kuvan nykytaidegalleriassa, perinteisessä taidemuseossa tai bussipysäkin mainostaulussa suhteemme esitettyyn asiaan on erilainen. Sama pätee printtimediassa ja sähköisissä julkaisuissa. Esitysympäristö määrittelee sen, millaiseen yhteyteen asiat lokeroimme ja millaista taustaa vasten näitä tarkastelemme.

Kiehtovaa on ajatus, jonka muun muassa saksalainen taiteilija Josef Beuys on ilmaissut. Hänen mukaansa jokainen ihminen on taiteilija. Ei konkreettisia teoksia tekevä, vaan luovasti ja avarasti ajatteleva. (Kalhama 2017, 17.) Tätä lähtökohtaa, jossa arkiset asiat voi muuttaa taiteeksi ja joissa jokainen voi nähdä itsensä taiteilijana, ovat myös korutaiteeseen liittyviä näkökulmia. Kun kuka tahansa voi ainakin ajatuksellisesti pitää itseään taiteilijana, haasteeksi muodostuu taiteilijaksi profiloituminen suhteessa ul-

komaailmaan. Dokumentoinnilla ja esitysympäristöllä on siis suuri merkitys teoksen saamaan huomioon. Hyvällä esittämällä ja oikealla esityspaikalla voi nostaa teoksia ja tekijöitä ihmisten tietoisuuteen ja edesauttaa näiden arvostusta. Vastaavasti laadukas teos voi huonon esityksen myötä vajota arvoasteikolla alaspäin. Esitysympäristö vaikuttaa katselijaan, joka arvottaa teoksen ja tekijän suhteessa ympäristöön.

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com>

5. Oma prosessi - Ajatuksia aiheesta

Minua kiehtoo väliaikaisuus ja mielestäni on ajatuksellisesti mielenkiintoista sitoa se esineeseen, joka pitää sisällään voimakkaan rinnastuksen pysyvyyteen ja ikuisuuteen. Mielenkiintoista on myös se, miten määrittelemme väliaikaisuuden ja hetkellisyyden, kun puhumme korusta.

Oma suunnitteluprosessini lähti liikkeelle henkilökohtaisesta kiinnostuksesta ja mieltymyksestä pohdiskeluun ja määrittelyyn. Lisäksi näin opinnäytetyön kirjallisen osuuden mahdollisuutena, jonka puitteissa saatoin syventyä koristautumiseen ja koruun liitettyihin arvoihin. Varhaisessa vaiheessa nimesin opinnäytetyöni nimellä Yhden illan juttuja, sillä koin, että kyseisissä sanoissa ja niistä syntyvissä mielikuvissa kiteytyy koko prosessini: Se on hetkellinen, hauska, hie-man kyseenalainen ja ajatuksia herättävä.

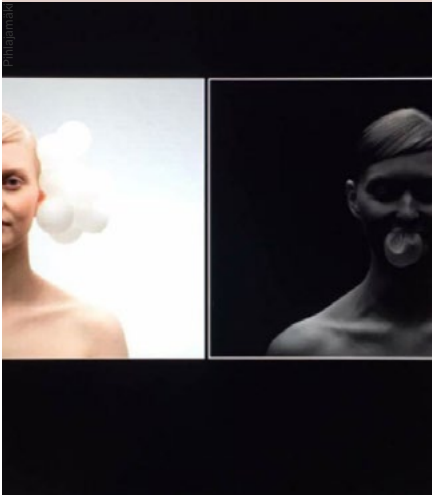
Kirjallinen osuus ja siihen tehty taustatyö toimi pohjana omille töilleni, jotka näen sekä itsenäisinä teoksina että kirjallisen osuuden täydentäjinä. Kirjallinen osuus pitää sisällään prosessin, jonka lopputuloksia teokset ovat. Määritelmällisesti nämä voidaan varmasti luokitella useaan eri kategoriaan, mutta minulle ne edustavat tässä yhteydessä esitettynä korutaidetta. Laajemmassa kuvataiteellisessa yhteydessä teokset voisi lokeroi-da käsitetaiteeksi.

5.1 Hetkellisyys ja muutos korussa

Hetkellisyys sitoutuu aikaan ja ajassa tapahtuvaan muutokseen. Koko ihmiselämämme on hetkellistä ja muutoksesta toiseen kulkeutuvaa rajallisuutta. Se, mitä yksittäisten hetkien aikana koemme, muodostaa kokonaisuuden ja siten meidän elämämme.

Pysyvä ja niin sanottu ikuinen koru kerää itseensä tapahtumia ja käyttötilanteisiin sitoutuneita tunteita – parhaimmassa tapauksessa useiden sukupolvien ajalta. Nämä koruun valikoituneet ja siihen rinnastettavat tunteet määrittelevät korun sisäisen arvon. Vain lyhyen ajan olemassa oleva koru säilöo itseensä vastaavasti vain pienen hetken. Hetkellisellä korulla ei ole mahdollisuutta kerätä itseensä elämän tapahtumia, mutta se voi lyhyessäkin ajassa herättää tunteita ja saada aikaan tuntemuksia ja siten kokemuksia. Nämä kokemukset jäävät sekä tekijän, kantajan että katsojan mieleen ajatuksina ja elämyksinä.

Tällaisesta kokemuspohjaisesta lähtökohdasta koru lähenee performanssia. Korun olemuksesta ja sen pitämisestä tulee esitys, joka koetaan eri tasoilla ja eri lähtökohdistta. Esityksen elinkaari muodostuu korun synnystä, elämästä ja lopulta kuolemasta. Esityksestä syntynyt pysyvä dokumentti ja kuvallinen teos jäävät laajemman katselijakunnan nähtäville itse esityksen ollessa kokemuksellinen ja intiimi.

5.2 Teosten lähtökohdat

Omien teosteni lähtökohtana on hetki ja tuon hetken näkeminen koruna. Kirjallisen osion viitoittamana ja siitä syntyneiden mielikuvien pohjalta halusin haastaa sekä itseni että katsojan. Itseni siinä mielessä, että löysin uskalluksen rikkoa rajoja ja katsojan siinä mielessä, että hän uskaltaisi katsoa rikottujen rajojen taakse. Uskaltaisi tehdä ja nähdä muuta kuin sen, johon olemme kasvaneet ja johon olemme tottuneet. Uskaltaisi leikkiä ja olla ottamatta asioita liian vakavasti.

Kirjallista osiota kirjoittaessa olin muodostanut mielikuvia teoksista, jotka tematiikaltaan sopisivat valittuun aihepiiriin. Koko opinnäytetyöprosessini eteni kirjallisen osion viitoittamana ja alusta alkaen minulle oli selvää, että teokset olisivat tiiviisti tähän kokonaisuuteen liittyviä. Halusin jotain, joka pysyisi rajatun ajan muodossaan ja joka ajan täytyessä muuttaisi olemustaan ja menettäisi sen keinotekoisien, korumaisen yhteyden, jonka sille olin luonut.

Visuaaliseen kokonaisuuteen halusin kolme erillistä teosta, jotka toimisivat vuoropuhelussa keskenään. Tarvitsin siis kolme eri materiaalia, jotka täyttäisivät mielikuvani väliaikaisuudesta, mutta joilla olisi sen lisäksi myös jokin muu yhdistävä tekijä. Väliaikaisen ja pallomaisen muodon lisäksi vangittuna ole-

va ilma nousi lopulta teoksiani yhdistäväksi asiaksi. Elävinä olentoina vangitsemme koko ajan itseemme ilmaa. Ilmassa oleva happi on elämämme ehto ja ilman sitä emme voisi kekeä meille tarjottuja hetkiä. Pyörä siis lähti pyörimään elämän perusasioiden ympärillä.

Materiaaleiksi valikoituivat ilmapallot, saippuvaaho ja purukumista puhalletut pallot. Valitut materiaalit halusin kuvattavan korumaisina teoksina aivan kuin kysyen, voivatko nämä olla koruja? Sijoituspaikat valitsin siten, että ne peittävät aistivia elimiämme. Ilmapallot peittävät korvat, purukumipallo suun ja saippuvaaho silmät ja nenän. Peittävyys kautta lähdin hakemaan kehollisuutta ja ajatusta, jossa koru nähdään kehon ja aistien muovaajana.

5.3 Visuaalinen kokonaisuus

Inspiraatiota visuaaliseen kokonaisuuteen etsin selaamalla laajasti kaikenlaista kuvamateriaalia. Oma visuaalista ilmaisua hain kollaasien muodossa, joiden tekeminen toimi myös vastapainona kirjalliselle kartoitukselleni. Kuvien avulla sain luoduksi itselleni mielikuvia siitä tunnelmasta ja tyylistä, jotka halusin omiin teoksiini. Jo ennen kokonaisuuden hahmottamista olin pyytänyt kuvauksiini mallin, jossa minuun vetosi hänen vaaleutensa. Valmiit kuvateokset näin vaaleasävyisinä kokonaisuuksina, joissa tausta olisi hyvin

neutraali ja malli staattisena ja mallinukke-
maisena teosteni pitelijänä.

Keskustelut valokuvaaja Miikka Pihlajamäen kanssa avarsivat ymmärrystäni valokuvasta ja hänen kauttaan sain uusia ulottuvuuksia kuvalliseen ajatteluuni. Pohdin kuvauspaikkoja ja niiden luomia mahdollisuuksia sekä näiden vaikutuksia teosteni tarinallisuuteen ja visuaaliseen kokonaisuuteen. Minun tuli valita joko hallitun studioympäristön tai ulkoisiin olosuhteisiin sidotun ulkoympäristön välillä. Tämä valinta oli minulle opinäytetyöni haastavin osuus, sillä koin, että se määritteli koko työni luonteen. Lisäksi minun tuli päättää, millaisissa yhteyksissä kuvia käyttäisin. Olisivatko ne pelkästään kirjallisen osion visualisointeja vai halusinko niistä näyttelymateriaalia? Olisivatko kaikki kolme kuvaa rinnakkain tarkasteltavissa vai erillisinä kirjan lehdillä?

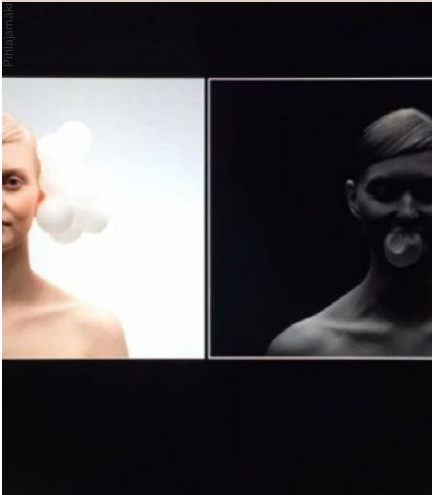
Pitkällisten pohdintojen päätteeksi päädyin äärimmilleen vietyyn minimalismiin, joka toki tyyllillisesti on minulle ominaista. Kuvausympäristöksi valikoitui Muotoiluinstituutin valokuvastudio, jossa kuvaukset toteutettiin niin pelkistetyksi kuin mahdollista. Koin että kuvausympäristön ei tarvitse tuoda mitään lisää kuvattaviin kohteisiin. Tässäkin halusin siis jättää sijaa tulkinnoille, enkä tarjoilla valmiiksi rakennettuja mielleyhtymiä.

Kuvauksissa minulla oli selkeä mielikuva siitä, millaisena näin lopputuloksen ja se osaltaan helpotti muiden osapuolten työskentelyä. Jännitin kuitenkin kuvauspäivää, sillä koin, että minulla ei ole kaikkia lankoja käsissäni, kun en ollut aivan varma kuvattavien materiaalien yhteistyöhaluista. Kuvaustilanne sujui kuitenkin hallitusti ja kivuttomasti eikä suuria kompromisseja lopputuloksen eteen jouduttu tekemään. Lukuisten otosten joukosta löysimme helposti kolme kuvaa, joissa havitteleman hetki on kohdillaan. Näissä kuvissa mallin ilme ja kuvattava asia toimivat yhdessä. Lisäksi nämä kolme kuvaa toimivat sekä itsenäisinä teoksina että kuvasarjana.

5.4 Korujako?

Kysymys siitä, mitä teokseni edustavat, on ehkä opinäytetyöni mielenkiintoisin kysymys. Itse olen sitä mieltä, että se, missä ja miten asiat esitämme, määrittelee pitkälti asioiden yhteyden ja sen, miten niihin suhtaudumme. Tässä opinäytetyöyhteydessä pidän kuvattuja teoksia korutaiteena, sillä asetan ne itse siihen ympäristöön. Kuvatut asiat eivät toki noudata korulle perinteisesti asetettuja määreitä, mutta korutaidehan pyrkii juuri siitä myös erkaantumaan.

Korun merkittävimpana määrittäjänä pidetty kehollisuus teoksissa toteutuu ja korostuu. Keho on vuorovaikutuksessa koruna toimi-

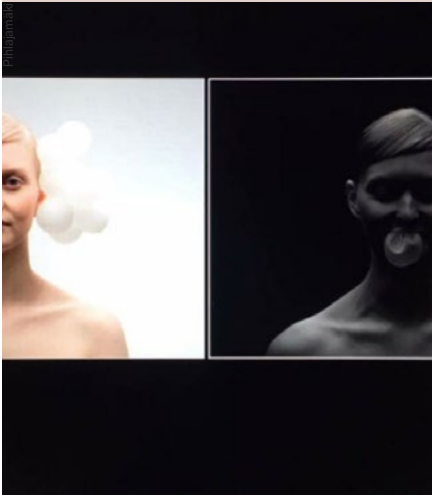
vaan materiaan ja osassa teoksia kehon toiminnot myös toimivat korun aikaansaajana ja muokkaajana. Sisältöpohjalta tarkasteltuna tavoitteena on, että teokseni herättävät tunteita ja ajatuksia. Haluaisin, että katsojalle muodostuisi lokeroinnin ongelma, eräänlainen hämmennys siitä, mihin teokseni luokittelisi.

Ihmisinä meillä on tapana hakeutua tavanomaisuuteen ja siitä poikkeaminen kiinnittää huomiomme. Poikkeavaisuus ja normien rikominen on korutaiteilijan ilmaisukeino. Se on keino herättää huomiota ja keskustelua. Saksalainen taiteilija Otto Künzli kuvasi Die Schönheitsgalerie installaatioissaan nuoria naisia, joidenka kaulan ympärille oli pujotettu tyhjiä taulun kehyksiä. Tämä Kauneusgalleriaksi kääntyvä installaatio kommentoi korun käytettävyyttä, historiaa ja arvoa. Elementteinä kehykset ovat korumaisia, ollen samalla kuitenkin irrationaalisia ja hämmentäviä. (Ilse-Neuman 2014, 21.)

Hämmentäminen on yksi taiteen kiehtovimmista tehokeinoista. Se on luonteeltaan subjektiivista ja sen kautta katselija otetaan tiiviisti mukaan teoksen tulkintaan. Asioita syvemmin pohtiessani päädyin siihen, että mitä tahansa voi kutsua koruksi ja mitä tahansa voi kantaa korumaisella arvokkuudella. Koruna voi pitää esinettä, ihoon tehtyä tai ihossa luonnostaan olevaa jälkeä. Suhde

korun kantamiseen on subjektiivista aivan kuin hämmennyksemme aste ja käsitteemme kauneudestakin.

Ihannetilanteessa voisimme siis koristautua niin kuin itse haluaisimme, ja kantaa elämämme merkit vailla pelkoa oudoksunnasta ja häpeästä. Valitettavasti elämme kuitenkin yhteiskunnassa, joka näennäisen suvaitsevaisuuden alla hyvinkin tiukasti säätelee oikeaa ja väärää. Yleisesti hyväksytty malli istuu sitkeästi ihmisten mielessä ja antaa vain vähän sijaa erilaisuudelle. Tämänkin opinäytetyön kohdalla varmasti herää kysymys: Voiko noita nyt todella kutsua koruiksi?

6. Valmiit teokset

Teoskokonaisuus koostuu kolmesta valokuvasta nimeltään Air 1, Air 2 ja Air 3.

Valokuvat: Miikka Pihlajamäki

Malli: Peppi Saarivirta

Meikki ja hiukset: Armi Pelkonen

Lopuksi

Ikuisena seilaajana ja oman paikkani etsijänä koin tarpeelliseksi selventää itselleni koruun liittyviä perusasioita. Lisäksi näin opinnäytetyöni mahdollisuutena vahvistaa henkilökohtaista muotoilijaidentiteettiäni. Koen, että läpikäymäni prosessi kasvattaa ja tukee työskentelyäni ja näen tulevaisuuden paikkani jossain taiteen ja muotoilijuuden rajoilla. Korutaidetta pidän vahvana nykytaiteen muotona, joka vaatisi enemmän huomiota osakseen. Korun voimakkaan henkilökohtaisen latauksen vuoksi se on haastava lähestyttävä, mutta tekijänä ja teosten esilletuojana näen mahdollisuuteni vaikuttaa tähän. Olen myös vahvasti sitä mieltä, että teosten tarkastelijalla on voima muokata teoksen luonnetta. Katsoja loppukädessä määrittelee miten asioita lähestyy ja mihin niitä lokeroi.

- Blakemore, K. 1971. The book of gold. November books Limited: London.
- Bonde Jensen, K & Mäkelä, E. 2002. Kohti laajempaa tietoisuutta, kohti syvempää ymmärrystä. Teoksessa Mäkelä, E. & Bonde Jensen, K. (toim.) Suomalainen koru. Art-Print Oy: Helsinki.
- Den Besten, L. 2013. Europe. Teoksessa Skinner, D. (toim.) Contemporary jewelry in perspective. Lark Jewellery & beading: New York.
- Den Besten, L. 2014. Jewelry through the lens. Teoksessa Ilse-Neuman, U. (toim.) Multiple exposures. Jewelry and photography. Museum of arts and design: New York.
- Fischer, E. 2013. The accessorized ape. Teoksessa Skinner, D. (toim.) Contemporary jewelry in perspective. Lark Jewellery & beading: New York.
- Gaspar, M. 2013. Impermanence. Teoksessa Skinner, D. (toim.) Contemporary jewelry in perspective. Lark Jewellery & beading: New York.
- Gröning K. 1997. Decorated skin. Thames and Hudson: London.
- Ikonen, P. 2004. Arjen trilogia: Korutaide taiteen tekemisen ja kokemisen välineenä. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja.
- Ilse-Neuman, U. 2014. The image transformed - Contemporary photo jewelry. Teoksessa Ilse-Neuman, U. (toim.) Multiple exposures. Jewelry and photography. Museum of arts and design: New York.
- Kalhama, P., Laine, I., Palovaara, I., Penttilä, T., Vähäsarja, M. & Wiik, P. 2017. Joseph Beuys - Toisin ajatellen. EMMA Espoon modernin taiteen museo. Näyttelyjulkaisu.
- Liotard, P. 2013. Body modification from Punks to Body Hackers: Piercings and tattoos in postmodern societies. Teoksessa Skinner, D. (toim.) Contemporary jewelry in perspective. Lark Jewellery & beading: New York.
- Lippert, A. 1994. Tirolin jäätikkömies. Teoksessa Forslund, R. (toim.) Ihmisen suku. WSOY: Helsinki.

Luoto, M. 2002. Heidegger ja taiteen arvoitus. Tutkijaliitto: Helsinki.

Lupton, E. 2002. New design organics. Teoksessa Lupton, E. (toim.) Skin: Surface, substance + design. Laurence King: London.

Pietarinen, J 1996. Platonin harmonisen mielen etiikka. Yliopistopaino: Helsinki.

Pointon, M. 2013 The cultural meanings of jewelry. Teoksessa Skinner, D. (toim.) Contemporary jewelry in perspective. Lark Jewellery & beading: New York.

Robin, L. 1949. Diamonds are a girl's best friend.

Ruutiainen, P. 2012. Onko puhelinkoppi koru? : Nykykoru taiteen kentällä. Väitöskirja: Lapin yliopisto: taiteiden tiedekunta. Lapin yliopistokustannus: Rovaniemi.

Ruutiainen, P. 2014. Suomalainen nykykoru ilmiönä. Teoksessa Hosia, V (toim.) Itsenäisyyden ajan Suomalainen koru. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki.

Salminen, J. 2012. Meikkiä ja moraalia: Clemens Aleksandrialaisen elämänohjeita [verkkodokumentti]. Teema 2012/1: Uskonto ja moraali [viitattu 27.1.2017]. Saatavissa <https://www.teologia.fi/artikkelit/739-meikkiae-ja-moraalia-clemens-aleksandrialaisen-elaemaenohjeita>

Skinner, D. 2013. Self-Reflexive. Teoksessa Skinner, D. (toim.) Contemporary jewelry in perspective. Lark Jewellery & beading: New York.

Soffer, O. 1994. Sungir: Kivikautinen hautalöytö. Teoksessa Forslund, R. (toim.) Ihmisen suku. WSOY: Helsinki.

Vakkari, J. 2009. Koru on kysymys. Taide 6/2009, 9-13. ISSN 0039-8977.

Kuvien lähteet

Sähköiset kuvat lainattu 13.3.2017

Muut kuvat Miikka Pihlajamäki, lukuunottamatta Valmiit teokset-osion otsikkokuvaa, jossa kuvaajana opinnäytetyön tekijä

<http://manufactoriel.tumblr.com/post/10991504324>

<http://nulla-b.livejournal.com/340037.html>

<https://s-media-cache-ako.pinimg.com/originals/91/80/61/9180616314543fb08c20d9c30319fecc.jpg>

<http://adachchristopher.blogspot.fi/2009/11/symbolisc-and-controversial-photography.html>

http://www.domusweb.it/content/dam/domusweb/en/news/2014/08/18/otto_kunzli_jewellery/rbig/03-otto-kunzli_mudac.jpg

https://artatrends.files.wordpress.com/2012/10/img-aap-rocky-01_175141800077.jpg

<https://s-media-cache-ako.pinimg.com/736x/fd/e2/2d/fde22ddeb244514ff3a476b8f07e945b.jpg>

<http://blogs.arts.ac.uk/csm/files/2016/09/Lin-Cheung-Rope-of-Pearls-1.jpg>

[http://www.stedelijk.nl/assets/3.1999-K80249\(A-C\)C.JPG?w=740&h=740&mode=max&404=backup](http://www.stedelijk.nl/assets/3.1999-K80249(A-C)C.JPG?w=740&h=740&mode=max&404=backup)

<https://s-media-cache-ako.pinimg.com/736x/d3/54/69/d354694621a87d4eadae4959db2d31d9.jpg>